

5 maart 1959

U 2608/59 - C 46 - P4/PS9.

PH 9639/17

Land : Finland.

Onderwerp : Overzicht van de verhoudingen tussen Finland en de U.S.S.R.

Referenties :

Datum van waarneming :

Bron :

Opmerkingen : Dit rapport wordt Uwe Excellentie aangeboden naar aanleiding van een schrijven van vice-admiraal b.d. F.J. KIST aan de leden van het C.V.I.N., d.d. 9 januari 1959 betreffende Uw verzoek om een appreciatie omtrent de situatie in Finland.

Verzonden aan:

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. L.J.M. BEEL
Minister-President

Plein 1813 no. 4

'S-GRAVENHAGE.

OVERZICHT VAN DE VERHOUDINGEN TUSSEN
FINLAND EN DE U.S.S.R.

Op de vraag die zeer velen zich gedurende de laatste Finse politieke crisis hebben gesteld, namelijk of Finland groot gevaar heeft gelopen (en nog loopt) om binnen het IJzeren Gordijn te worden getrokken, kan een ontkennend antwoord worden gegeven. De factoren die in de binnenlandse verhoudingen en in de betrekkingen met de Sowjet-Unie een rol speelden, zijn tezamen niet van voldoende gewicht geweest om een situatie, die met Praag 1948 vergeleken kan worden, te bewerkstelligen. Slechts een grote communistische partij en onenigheid bij de zgn. "burgerlijke partijen" zijn voorwaarden die met Tsjechoslowakije gemeen zijn. Bij de Praagse gebeurtenissen waren geheel andere omstandigheden van doorslaggevende aard. De Tsjechische communisten oefenden, gesteund door de linksocialisten, een zeer grote invloed op de vakbeweging uit en waren hierdoor door middel van stakingen in staat de economie lam te leggen. Bovendien stond een bewapende arbeidersmilitie ter beschikking die van de bevrijding af reeds was georganiseerd. Doch als belangrijkste hefboom tot de macht moet wel de vergaande infiltratie in sleutelposities worden gezien. Door het feit, dat zowel de posten van minister van Binnenlandse Zaken als Defensie in handen van vertrouwenslieden der communistische partij waren, was het niet mogelijk om politie en leger tegen een optreden van de gewapende arbeiders in te zetten. De uitdrukkelijke bedreiging door Russische bajonetten langs de grens vermocht eveneens gewicht in de schaal te leggen. De verwarring bij de overige partijen heeft daarbij aan de omwenteling een zeer geruisloos karakter.

ter gegeven.

Wanneer deze voorwaarden met die in Finland tijdens het laatste halfjaar worden vergeleken, kan enige overeenkomst niet worden gevonden. Hoewel de Finse communistische partij de grootste partij in de Rijksdag is, is het toch niet zo dat de vakbeweging door haar wordt beheerst. Slechts in zes van de 36 bij de SAK aangesloten bonden hebben de communisten noemenswaardige invloed (zie bijlage 2). Stakingen van deze zijde zullen niet dat alles verlamende effect op de Finse economie hebben.

Ook een gevaar van infiltratie in het ambtenarenapparaat en het bezet houden van sleutelposities is niet reëel. Sinds de rigoureuze zuiveringen in 1948 en volgende jaren zijn de aanvankelijke communistische posten, zoals minister van Binnenlandse Zaken, door niet-communisten bezet. Gezien het feit, dat deze zuiveringen vooral door de huidige leider der links-socialisten SIMONEN zijn doorgevoerd, en gelet ook op uitlatingen van zijn zijde, is het onwaarschijnlijk, dat een samengaan tussen communisten en Simonieten zal plaats vinden. (zie bijlage 3).

Een onzekere factor in deze hele vraagstelling is de houding van de agrarische partij en met name de rol die president KEKKONEN speelt. Hoewel dezen, uit economische motieven, in hoge mate op de USSR zijn georiënteerd, mag men echter geredelijk aannemen, dat ook zij voldoende Fins nationaal denken om op een onafhankelijk Finland prijs te stellen.

De sterkste bedreiging van deze onafhankelijkheid moet in de economische binding

met Moskou worden gezocht. Om deze sterke binding te ontgaan trachtte het kabinet FAGERHOLM de Finse economie nog sterker op het Westen te oriënteren. (zie bijlage 4).

Door betrekkelijk geringe hoeveelheden van het Russische waren aanbod te importeren lieten de Finnen vooral in 1958 hun groot overschot op de Fins-Russische betalingsbalans nog sterker oplopen, terwijl de importen uit het Westen werden vergroot. Aan Finse zijde bestaat op het ogenblik aanmerkelijk meer belangstelling voor Westerse producten dan voor Russische, hetgeen Moskou, vooral uit prestige-overwegingen, bijzonder hoog zit. Om deze voor haar ongunstige ontwikkeling tegen te gaan reageerde de USSR zo scherp. Reeds thans kan worden geconstateerd, dat het genoemde overschot belangrijk wordt ingelopen.

De interne politieke situatie van Finland,
mede in verband met de verhouding tot de
U.S.S.R.

Algemeen

Sedert het einde van de Tweede Wereldoorlog is de verhouding tussen Finland en de USSR steeds redelijk goed geweest, althans tot voor kort. De reden voor de recente verkoeling tussen beide staten is in eerste instantie te vinden in de verkiezingsuitslagen van 6 juli 1958 en daarop gevolgde politieke ontwikkelingen in Finland. Bij genoemde verkiezingen behaalden namelijk de communisten een aanmerkelijk succes en werden met 50 van de 200 zetels de grootste fractie in het parlement. Moskou oefende hierop via zijn ambassadeur LEBEDEW druk uit, opdat de communisten in de regering zouden worden opgenomen. President KEKKONEN gaf na enig aarzelen toe en benoemde de communist Eino KILPI tot formateur. Deze opdracht mislukte al dadelijk door de weigering van de rechtse socialisten om deel te nemen (1 augustus). Na enige opdrachten aan anderen (HILTUNEN, HETMAEKI) gelukte het de socialist FAGERHOLM op 29 augustus een kabinet samen te stellen zonder communisten maar met de conservatieven. Voorts waren agrariërs en liberalen vertegenwoordigd. Het opnemen van de conservatieven, die sinds de oorlog niet meer in de regering waren vertegenwoordigd, deed de maat aan Sowjetzijde overlopen. De reactie kwam onmiddellijk: ambassadeur LEBEDEW verliet Helsinki en keerde zonder afscheid te nemen naar Moskou terug, alwaar hij bleef. De Finse communisten organiseerden grote protestdemonstraties tegen de regering, met stakingen, delegaties naar het parlement en dreiging met een staatsgreep. De

Prawda begon felle aanvallen tegen de nieuwe Finse regering te lanceren. Toen het Sowjetregiem zag, dat de regering-FAGERHOLM pogingen deed om aan de eenzijdige economische oriëntatie op Rusland te ontkomen, werden van Sowjétzijde pogingen gedaan om de Finse economie te verlammen (zie elders). Door opschorting van de handelsbetrekkingen slaagde de Sowjet-Unie er in de werkloosheid in Finland te doen toenemen. Aan het einde van 1958 bedroeg deze 10% van het totale aantal werknemers. De Finse regering bood echter aan deze druk weerstand. Enerzijds trachtte FAGERHOLM alle verplichtingen ten aanzien van de USSR na te komen en alles te vermijden wat haar kon kwetsen, daarbij bij iedere gelegenheid de noodzaak en zijn verlangen onderstrepend met haar hartelijke betrekkingen te willen onderhouden. Anderzijds legde hij zich toe op het vrijmaken van de Finse economie van de afhankelijkheid ten opzichte van de Sowjet-Unie en zocht hij steun van de Wereldbank te verkrijgen. Dit was de reden, dat de communisten opnieuw met geweld te keer gingen en dat de Prawda en Radio Moskou hun aanvallen tegen FAGERHOLM verdubbelden. Deze aanvallen vonden terstond in de pers van de agrariërs hun weerklink, die de premier verweten, dat hij een verslechterring van de Fins-Russische betrekkingen had veroorzaakt. Op 4 december trad de minister van Buitenlandse Zaken, VIROLAINEN, af (een agrariër). Later op dezelfde dag deden de overige ministers van de agrarische partij hetzelfde, waarop eerste minister FAGERHOLM het ontslag van het gehele kabinet aanbood.

De hierop volgende kabinetscrisis duurde ruim een maand, waarin de politieke en economische situatie nog belangrijk verslechterde. De socialistische

meerderheidsgroep van FAGERHOLM wenste niet met de communisten samen te werken en was dus non grata bij Moskou en de agrariërs wensten geen kabinet op de vorige basis. Eerst medio januari (14 januari 1959) kon een nieuw kabinet optreden. De agrariër SUKSELAINEN had namelijk een vrijwel geheel uit leden van de boerenpartij samengestelde regering gevormd. De enige niet-agrariër was TÖRNQREN (Zweedsche Volkspartij) die, als partijloze, vice-premier en minister van Buitenlandse Zaken werd. De nieuwe (minderheids-)regering steunt slechts op 24% van het aantal zetels in de Rijksdag en is hierdoor bijzonder kwetsbaar. Vooralsnog zijn de nieuwe regering-SUKSELAINEN geen hindernissen in de weg gelegd, noch van de zijde van de overige Finse partijen noch van de kant van Moskou, dat te kennen gegeven heeft, dat de oplossing niet ideaal is, maar dat deze veel erger had kunnen zijn.

Verwacht mag worden, dat de agrarische regering van SUKSELAINEN, in overeenstemming met de verlangens der Sowjet-Unie die in grote trekken parallel lopen met de belangen der agrariërs, de Finse politiek weer, meer dan FAGERHOLM, zal afstemmen op vriendschap met Moskou en minder (economische) invloed van het Westen.

Tijdens het bezoek van president KEKKONEN aan Leningrad (21 januari 1959 e.v.), waar o.a. CHROESJTSJEW en MIKOJAN hem ontmoetten, zijn, naar het voorkomt, wederzijdse wrijfpunten weggenomen. Als concreet resultaat van de verbeterde atmosfeer kan in ieder geval het weer op gang komen der Fins-Russische handelsbesprekingen worden genoemd.

De Finse Communistische Partij

De sedert 1944 legale communistische partij in Finland is in het parlement, de Rijksdag, onder de naam Volksdemocratische Unie van Finland (SKDL) vertegenwoordigd, een communistisch geleide mantelorganisatie, die in 1944 werd opgericht en tot welke ook linkse socialisten behoren. Na de Tweede Wereldoorlog bestonden er door de economische noodtoestand van het land en de mogelijkheden tot beïnvloeding der zegevierende Sowjet-Unie gunstige voorwaarden voor de uitbreiding van het communisme. Toch bleef het aantal stemmen van het kiezerscorps tot voor kort nagenoeg constant. Bij de parlamentsverkiezingen van 1951 en 1954 stemden voor de SKDL 21,6% der kiezers, tegen 23,3% in 1945 en 20% in 1948. Het laagtepunt in laatstgenoemd jaar werd enerzijds veroorzaakt door de gebeurtenissen in Praag, anderzijds door de beschuldigingen die aan het adres van de communisten werden gericht als zouden dezen van plan zijn geweest om van Finland een volksdemocratie te maken. Dit plan werd door de later uit de partij gestoten minister van Binnenlandse Zaken Yrjö LEINO verhinderd. Grote stakingen van communistische zijde konden door eendrachtige samenwerking van de overige groeperingen in de mislukking geen verandering brengen. Vanaf het voorjaar 1948 werden de communisten stelselmatig uit de regering geweerd. Bij de verkiezingen van juli 1958 wist de SKDL echter weer een hoger percentage te bereiken, namelijk 23,7%. Door de gunstige verdeling van de restzetels verwierf de communistische partij 50 van de 200 zetels in het parlement en werd zoals gezegd daarmee de grootste fractie.

Als reden van de stijging van het aantal stemmen bij de laatste verkiezingen moet

o.a. de grotere werkloosheid in de voorgaande winter en de verminderde opvang van hiervan daarna worden gezien. Dit geldt vooral ten aanzien van de zuidelijke industrieën, die door de herstelbetalingen onevenredig zijn uitgebreid. Deze werkloosheid is slechts voor een deel een verklaring van het feit, dat de SKDL zulk een sterke positie inneemt. De belangrijkste reden moet men in het noorden van Finland zoeken; dit is een sterk bolwerk van het communisme. Hier spelen echter geheel andere factoren een rol. Historisch gezien heeft de bevolking van het noordelijke deel een fanatieke instelling gekregen door een zeer streng protestantisme dat in de vorige eeuw in dat gebied heerste. Na de verzwakking van het religieuze element werd het vacuum in het zwart-wit denken door het communisme gevuld. Hierbij komt het economische element, dat de bevolking in het polaire gebied onder zeer harde omstandigheden leeft. Het overgrote deel der mensen bestaat uit zeer kleine boeren die over een bedrijfje van niet meer dan twee tot vijf hectare (38%) of vijf tot tien hectare (33,7%) beschikken. Toen na het vredesverdrag de Karelische bevolking naar Finland uitweek en voor deze mensen een nieuw bestaan moest worden gevonden, kregen de meesten van hen kleine boerenbedrijven in de categorie van twee tot vijf hectare. De geringe oppervlakte, tezamen met het klimaat dat het minstens voor drie tot vier maanden per jaar onmogelijk maakt op het eigen bedrijf enigerlei arbeid te verrichten, geven een onvoldoende levensbasis voor het gezin van de kleine boer. De meesten gaan daarom in de werkloze periode als houthakker arbeid in de bossen zoeken. De belangrijkste basis van het Finse economische leven is

de houtindustrie en deze is aan belangrijke schommelingen onderhevig. Voor de houtindustrie is afzet in de westelijke landen de enige mogelijkheid. Voor hout en houtproducten bestaat in de Sowjet-Unie geen markt, omdat zij zelf over grote houtreserves beschikt. Daarom heeft de dumping-politiek, die de USSR met haar houtexport in de niet-communistische wereld voert, voor Finland een bijzonder nadelige uitwerking. Deze vermindert de werkgelegenheid, brengt de kleine boer, die tevens bosarbeider is, aan de rand van sociale ellende en versterkt in hem de ontevredenheid en de psychologische bereidheid tot het aanvaarden van radicale oplossingen. Door de geografische spreiding en de aard van zijn werk kan de kleine boer echter geen hecht georganiseerd wapen in de hand van een, in casu communistische, partij zijn. De vraag of de communistische aanhang onder het industrieproletariaat via de vakbeweging dat wel is, moet echter eveneens ontkennend beantwoord worden. In slechts zes van de 36 bij het Finse vakverbond SAK aangesloten bonden beschikken de communisten over noemenswaardige invloed. Deze is echter niet groot genoeg om de landseconomie op fatale wijze door stakingen lam te leggen.

De tegenstellingen binnen de socialistische
gelederen

De eerder genoemde communistische verkiezingsuccessen zijn in hoge mate vergemakkelijkt door de splitsing in de socialistische partij, die een der diepste oorzaken van de politieke onstabieliteit in Finland is. De verdeeldheid heeft al een aantal jaren bestaan, maar is vooral van betekenis geworden tijdens de verkiezingen van vorige zomer, toen de twee vleugels ieder hun eigen kandidaten hebben gesteld. De ene groep wordt gemeenlijk aangeduid als de socialisten, de andere als de Simonieten, naar hun leider Aarre SIMONEN. Men spreekt ook wel van rechts- en linkssocialisten. Bij de verkiezingen waren het de rechtssocialisten onder leiding van TANNER en IESKINEN, die een grote overwinning behaalden, zij verkregen 48 mandaten tegen de linkergroep drie, maar sindsdien hebben tien rechtssocialisten zich bij de Simonieten aangesloten. De onenigheid betreft zowel de buitenlandse als de binnenlandse politiek, terwijl bovendien persoonlijke motieven een zeer belangrijke rol spelen (het streven van zowel IESKINEN als SIMONEN naar de eerste plaats). SIMONEN verwijt zijn tegenstanders, dat zij het vertrouwen van de Sowjet-Unie bederven, terwijl hij zelf de vriendschap met de Russen wenst te consolideren. Dit houdt echter niet in, dat SIMONEN en zijn volgelingen binnenslands met de communisten in zee willen gaan. Het was SIMONEN die in 1948 de communist IJINO als minister van Binnenlandse Zaken opvolgde en rigoreuze zuiveringen in het ambtenarenapparaat doorvoerde op een wijze die hem bij de communisten de bijnaam "Sabel Simonen" bezorgde. SIMONEN stelt zich verder op het standpunt, dat de staat de uitgaven bij een laagconjunctuur dient te

vergroten; zijn rivalen staan een credietbeperking voor. Dezen beschouwen SIMONEN als een verrader die tracht alle macht in de partij aan zich te trekken en die zich door president KEKKONEN laat gebruiken om de positie der socialisten te verzwakken.

De oorzaak der principiële onenigheid is vooral daarin te vinden, dat de Finse socialisten altijd op twee gedachten hebben gehinkt: de coöperatieve en de vakbeweging. Dat deel van de Finse coöperatieve beweging, dat door de socialisten wordt beheerst, bezit niet alleen een groot distributieapparaat, maar ook een belangrijke industrie. Het is daarom vanzelfsprekend, dat zij die daarvan de leiding hebben op vele punten met betrekking tot de vakbeweging dezelfde belangen hebben als de particuliere werkgevers, die hoofdzakelijk de conservatieve partij zijn toegedaan. Gemeenschappelijke belangen met dezen heeft de groep van TANNER en LESKINEN ook, en wellicht in nog grotere mate, ten opzichte van de grote massa der kleine boeren, wier belangen door de nogal radicaal georiënteerde agrarische partij van KEKKONEN en de SKDL worden behartigd. Zowel met de Simonieten als de agrariërs is het wrijfpunt gelegen in het streven van de rechtssocialisten naar een sterkere industrialisatie die, door aanmerkelijke opofferingen in het heden een grotere welstand in de toekomst kan scheppen. Vooral de agrariërs zijn fervente tegenstanders van industrialisatie, omdat deze, uiteraard, de invloed van de boer relatief zou verminderen. Overwegingen van landsbelang spelen hierbij geen rol.

De kracht van de Simonieten in hun strijd tegen LESKINEN ligt hierin, dat zij de vakbeweging, de SAK, achter zich hebben. Deze heeft weliswaar onder de splitsing ernstig geleden,

maar telt toch vermoedelijk nog steeds ongeveer 250.000 leden. Tevens speelt in de strijd een rol, dat de in de Finse arbeidersbeweging belangrijke sportbond zich aanvankelijk geheel achter SIMONEN stelde. Deze organisatie, die ongeveer even groot is als de vakbeweging, is de laatste tijd aan het weifelen en het is dan ook gebleken, dat in deze kring pogingen tot verzoening der beide vleugels worden aangewend. De mogelijkheid op zulk een verzoening is niet geheel uitgesloten, mede gezien de uitlating van SIMONEN, dat hij bereid is zich terug te trekken, indien zijn persoon in dit opzicht een belemmering zou blijken te zijn.

De economische verhouding tussen Finland en
de U.S.S.R.

Finland is in drie verschillende fasen in de Tweede Wereldoorlog betrokken geweest. De winteroorlog met de Sowjet-Unie in 1939-40 duurde $3\frac{1}{2}$ maand en in de periode 1941-44 was het Finse volk opnieuw met de USSR in oorlog en wel gedurende bijna $3\frac{1}{2}$ jaar. Daarna werden, in overeenstemming met de voorwaarden van de wapenstilstand, die op 19 september 1944 te Moskou met de Sowjet-Unie werd gesloten, de vijandelijkheden tegen de Duitse troepen in Noord-Finland geopend, teneinde deze uit het land te verdrijven. Deze fase duurde verscheidene maanden.

Overeenkomstig verdere voorwaarden van genoemde wapenstilstand, die bij het vredesverdrag van Parijs (10 februari 1947) werden bevestigd, verloor Finland meer dan 12% van zijn grondgebied. In dit afgestane territorium bevonden zich, behalve duizenden landbouwbedrijven, 434 industriële bedrijven, wier opbrengst ongeveer 11% van de totale waarde van Finlands industriële productie omvatte. Van de totale waterkrachtinstallaties, die reeds gereed of in aanbouw waren, ging een derde verloren. Ook de houtverwerkende industrie verloor een aanmerkelijk percentage. Hierbij kwam nog, dat de Duitse troepen op hun terugtocht uit Noord-Finland, dit gedeelte van het land geheel verwoestten. De zwaarste last waren echter de oorlogsherstelbetalingen. Finland moest over een periode van zes jaar herstelbetalingen in goederen aan de Sowjet-Unie doen ter waarde van 300 miljoen dollar. De aard van de te leveren goederen verwekte echter de grootste moeilijkheden. De Russische politiek ten aanzien van de

herstelbetalingen verlangde namelijk een wijziging der gebruikelijke Finse productie, daar de eisen slechts voor 28% uit de traditionele voortbrengselen van het land, zoals hout en papier, en voor 72% uit producten der nauwelijks aanwezige metaalindustrie bestonden. Het verlangen naar nationale onafhankelijkheid deed, met grote offers gepaard gaand, de noodzakelijke fabrieken en werven ontstaan, die Finland in staat stelden vóór eind 1952 alle herstelverplichtingen aan de USSR te voldoen. De wel gedwongen overmatige uitbouw van de metaalindustrie schiep echter daarna een tot op heden nog niet opgelost probleem. Uitvoer naar het Westen van de producten stuitte af op de te hoge productiekosten, zodat schepen, machines e.d. toch weer hoofdzakelijk (80%), maar nu op normale basis, naar de Sowjet-Unie werden verhandeld.

Ook de producten die wel naar het Westen kunnen worden geëxporteerd, vooral hout en houtproducten, ondervinden de laatste tijd moeilijkheden. Bij de export van deze artikelen staan Zweden en de Sowjet-Unie als grote concurrenten der Finnen op de wereldmarkt, die bovendien een periode van teruggang heeft gekend.

Uitvoer naar de USSR heeft - begrijpelijk - weinig spectaculaire mogelijkheden op houtgebied.

Zo komt het, dat de Finse economie niet door het hoge percentage ($\pm 25\%$) maar door de constantheid van de in- en uitvoer naar het Oostblok zeer gevoelig is voor een eventuele van de zijde van Moskou veroorzaakte stremming. Terloops zij opgemerkt, dat deze gevoeligheid in westelijke kringen zo sterk is overdreven als zou Finland een totale ondergang tegemoet kunnen gaan.

De formele handelsbetrekkingen tussen Finland en zijn Oostelijke nabuur zijn allereerst neergelegd in twee op elkaar volgende vijfjarige kaderovereenkomsten die, toevallig, samenvielen met de Russische vijfjarenplannen (1950-55 en 1956-60). (Het laatste Russische plan is intussen gewijzigd). Voor de details waren telkens aan het einde van een jaar onderhandelingen nodig; zo b.v. voor prijzen en contingenten. Laatstgenoemde besprekingen waren - zoals het afgelopen jaar duidelijk tot uiting kwam - het drukmiddel bij uitnemendheid van Sowjetzijde (elders hierover meer).

Vrij snel na het begin van de normale handelsbetrekkingen vertoonde de Finse handelsbalans ten opzichte van de USSR een sterk overschot (1949). Dit leidde al spoedig tot grote moeilijkheden, omdat het waren-assortiment dat van Moskou zijde werd aangeboden slechts voor een deel de Finse wensen ten aanzien van de invoer kon bevredigen. Vele behoeften zoals auto's e.d. konden voordeliger en beter in het Westen worden gekocht. Daarom werd de oplossing in driehoeksruil gezocht, teneinde het Finse uitvoersurplus door hogere invoer uit andere landen van het Oostblok te nivelleren. Zo werden in 1952 driehoeksregelingen met Polen en Tsjechoslowakije en later met Roemenië en de DDR getroffen. Dit systeem werkte voor Helsinki jarenlang bevredigend, tot het op gang komen van de Oosteuropese economische integratie (Comecon) de industriële oriëntering van diverse satellietlanden in enigszins andere banen leidde. Zo kwam het dat Roemenië voor een vernieuwing van een driehoeksvereenkomst geen interesse meer toonde; ook Polen en de DDR spraken zich tegen continuering uit. Begrijpelijk

zochten de Finnen hierop naar mogelijkheden om de industrie meer op het Westen te oriënteren. Tevens speelde voor Helsinki het probleem in de periode tot 1971 voor 650.000 personen werkgelegenheid te creëren. De investeringen hiervoor nodig werden in Westelijke landen gezocht. Zo bood een Westduitse industrie aan een staalfabriek te bouwen. Deze gang van zaken wekte de wreveld van Moskou op. Dit kwam wel het scherpst tot uiting in een radiocommentaar op 17 oktober j.l. van Radio Moskou op onderhandelingen tussen de Wereldbank en de Finse Bank. Letterlijk werd verklaard: "Leningen van de Wereldbank zijn dikwijls een middel om in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen in te grijpen, een middel om druk te oefenen, teneinde de binnen- en buitenlandse politiek van die landen te wijzigen".

Eind september reeds had het Kremlin ook om elders genoemde zuiver politieke redenen van ongenoegen blijk gegeven door zijn ambassadeur LEBEDEW zonder plichtplegingen naar Moskou terug te roepen en zijn post tot voor kort onbezet te laten. Bovendien werd het reeds eerder aangehaalde drukmiddel toegepast. Belangrijke onderhandelingen bleven de laatste maanden van 1958 in het voorbereidend stadium. Zo kwam geen vordering in de besprekingen over het Saimaakanaal, bleef de visserijconventie in de Finse Golf in de papieren, kwamen Russische credieten niet af en werd geen aanvang met de jaarlijkse afspraken over het handelsverkeer gemaakt. Eerst na de val van de regering-FAGERHOLM en onderhandelingen met de regering-SUKSELAINEN, die zich meer op Moskou wil oriënteren, schijnen de Russen bereid te zijn met verschillende lopende problemen ernst te maken.

De militaire verhouding tussen Finland en
de U.S.S.R.

De laatste oorlog tussen Finland en de USSR vond zijn formele afsluiting in het Vredesverdrag van Parijs op 10 februari 1947, waarbij een deel van het Kareelische en Finse grondgebied en de oorlogsbasis Porkkala in de nabijheid van Helsinki werden afgestaan.

Als aanvulling hierop werd een jaar later, op 6 april 1948, te Moskou tussen de beide staten een "Verdrag van vriendschap, samenwerking en wederzijdse bijstand" gesloten. Dit verdrag, voor tien jaar aangegaan, werd op 19 september 1955 voor twintig jaar verlengd, waarbij de Sowjet-Unie als gaste Porkkala teruggaf. Het verdrag legde in zijn preambule duidelijk vast, dat Finland buiten de belangentegenstellingen der grote mogendheden zou blijven, zich dus politiek op strikte neutraliteit zou baseren. De eerste artikelen leggen echter een voor Moskou zeer belangrijke militaire verhouding vast. Artikel 1 zegt namelijk: "Voor het geval, dat Finland of de Sowjet-Unie over Fins gebied van de zijde van Duitsland of een met deze verbonden staat voorwerp van een gewapende aanval worden, zal Finland, trouw aan zijn verplichtingen als zelfstandige staat, strijden ten einde de aanval af te slaan. Finland richt dan alle hem ten dienste staande middelen op de verdediging van de integriteit van zijn gebied te land, ter zee en in de lucht, en wel binnen de Finse grenzen overeenkomstig in dit verdrag bepaalde verplichtingen, zo nodig met behulp van de Sowjet-Unie of samen met deze. In vorengenoemde gevallen zal de Sowjet-Unie

Finland de nodige hulp verlenen, waarover de verdragsluitende partijen een overeenkomst zullen sluiten."

Deze bepalingen zijn op twee mogelijkheden gericht; Finland kan bij elk oorlogskonflikt neutraal blijven, voorzover zijn eigen territorium niet geschonden wordt. De toepassing van de militaire paragraaf kan slechts in geval van een dreigende oorlog actueel worden, waarbij Finland - en indien nodig met steun van de USSR - maatregelen ter verdediging van zijn eigen gebied gaat treffen.

Op het ogenblik geven de artikelen echter een veel ruimere mogelijkheid tot Russische militaire interventie in Finland dan aanvankelijk bedoeld was. Immers, door het toetreden van de Duitse Bondsrepubliek tot de NATO is ook de Finse nabuur Noorwegen één van de vele met Duitsland verbonden landen.

Dat Moskou de vorm van een vriendschapspact heeft gekozen boven bezetting van Finland is daarin te vinden, dat enerzijds het Finse grondgebied niet militair essentieel is en anderzijds Zweden geneigd blijft zich neutraal te houden. De Sowjet-Unie vreest, dat Zweden zich bij de NATO zal aansluiten, indien Finland een satelliet zou worden.

Wat intern de Finse defensie-politiek betreft: op alle mogelijke manieren probeert Helsinki te vermijden, dat iets van de militaire bewegingen ook maar in de verte als op de oostelijke nabuur gericht lijkt. Maneuvers hebben dan ook steeds aan de westzijde van het land plaats en suggereren inderdaad tegen een eventuele zuidwestelijke vijand gericht te zijn. Of het Finse leger, dat met verouderd materiaal is uitge-

rust, in staat is een geregelde strijd te voeren, is zeer dubieus, om van de vloot en luchtmacht, die sterk gekortwiekt zijn, maar te zwijgen. Alleen de uit de Tweede Wereldoorlog bekende strijd van individuele manschappen is, gezien terreinomstandigheden en militaire training, een reële factor.